

dr hab. n. o zdr. Piotr Romaniuk, prof. SUM

Bytom, 10.02.2023

Zakład Polityki Zdrowotnej

Katedra Polityki Zdrowia Publicznego

Wydział Nauk o Zdrowiu w Bytomiu

Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

ul. Piekarska 18

41-902 Bytom

**Ocena osiągnięcia naukowego dr Eweliny Chawłowskiej w związku
z ubieganiem się o stopień doktora habilitowanego**

Pani dr Ewelina Chawłowska w roku 2002 uzyskała stopień magistra na kierunku zdrowie publiczne, realizowanym na Wydziale Nauk o Zdrowiu Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu. Posiada również wykształcenie w zakresie filologii angielskiej, w ramach ukończonych w 2000 roku studiów magisterskich realizowanych na Wydziale Neofilologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Warto przy tym zaznaczyć, iż drugi z wymienionych kierunków studiów, jakkolwiek na pozór odległy od tematyki zdrowia publicznego, Habilitantka ukończyła przygotowawszy i obroniwszy pracę magisterską poruszającą problematykę językoznawczą powiązaną z medycyną. Ukończyła również Studium Doktoranckie Akademii Medycznej im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, w roku 2007 otrzymując stopień doktora nauk medycznych i broniąc pracę wyróżnioną i nagrodzoną przez Rektora UMP. W okresie swojej kariery zawodowej ukończyła dodatkowo szereg kursów i szkoleń realizowanych przez krajowe i zagraniczne jednostki, obejmujących swoim zakresem kompetencje dydaktyczne oraz naukowe, a także dotyczące zarządzania zasobami ludzkimi. Posiada długoletnie doświadczenie zawodowe na stanowiskach naukowo-dydaktycznych w Uniwersytecie Medycznym im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu, najpierw jako asystent, a od 2014 roku jako adiunkt, a także kierownik Pracowni Zdrowia Międzynarodowego w Katedrze i Zakładzie Profilaktyki Zdrowotnej.

Łączny dorobek publikacyjny Habilitantki obejmuje na dzień złożenia wniosku habilitacyjnego, bez uwzględnienia liczącego 4 pozycje cyklu prac stanowiących osiągnięcie habilitacyjne, 36 publikacji pełnotekstowych, z czego 14 ma charakter oryginalnych prac badawczych, 5 poglądowych, 4 – monografii, a 13 – rozdziałów w monografiach, w tym 7 w języku polskim, a 6 w języku angielskim. Łącznie w blisko połowie przypadków opublikowanych prac Habilitantka jest pierwszym bądź ostatnim autorem. Zdecydowana większość dorobku publikacyjnego przypada na okres po uzyskaniu stopnia

doktora. Łączna wartość wskaźnika Impact Factor dla opublikowanych prac to 36,845 pkt., a z uwzględnieniem prac stanowiących cykl habilitacyjny - 52,942 pkt., co uznać należy za wartość zadowalającą i świadczącą o wysokiej aktywności naukowej Habilitantki. Aktywność ta utrzymywana jest na stale wysokim poziomie przez cały okres przypadający po uzyskaniu stopnia doktora. Liczba cytowań zgodnie z bazą Web of Science wynosi 68, indeks Hirscha 4. Powyższe wartości przypadają na okres przed złożeniem wniosku habilitacyjnego (wrzesień 2022). Liczby odpowiadające momentowi przygotowania niniejszej recenzji wynoszą odpowiednio 80 oraz 5, co świadczy o systematycznym przyroście liczby cytowań oraz zauważalności dorobku Habilitantki w globalnym dyskursie naukowym. Jest to tym bardziej widoczne, jeśli wziąć pod uwagę inne bazy literaturowe, jak Scopus (94 cytowania, h-index 5), Researchgate (126 cytowań, h-index 6) czy Google Scholar (liczba cytowani 167, h-index 7). Habilitantka wykazuje także czynny lub bierny udział w kilkudziesięciu zjazdach naukowych i szkołach letnich, krajowych i zagranicznych, w tym prezentowanie wystąpień na zaproszenie (dokładna liczba wystąpień trudna jest do jednoznacznego określenia ze względu na niesprecyzowany stopień nachodzenia na siebie danych potwierdzonych przez Bibliotekę UMP oraz wykazywanych przez Habilitantkę w autoreferacie). Szczególną uwagę zwracają wystąpienia prezentowane na zaproszenie organizatorów.

Dorobek naukowy dr Eweliny Chawłowskiej jest spójny tematycznie, koncentrując się w przeważającej mierze na problematyce dotyczącej społecznych aspektów zdrowia, takich jak nierówności w zdrowiu, zachowania zdrowotne czy promocja zdrowia i edukacja zdrowotna, a także zdrowia międzynarodowego. Habilitantka angażuje się w rozwój wiedzy naukowej również poprzez prace redakcyjne wydawnictw naukowych oraz przyjmując rolę recenzenta publikacji naukowych w uznanych czasopismach o zasięgu międzynarodowym. Ponadto aktywnie uczestniczy w pracach krajowych i międzynarodowych towarzystw naukowych. Doświadczenie w zakresie uczestnictwa w realizacji projektów badawczych, w tym kierowania takimi projektami, należy uznać za wystarczające do potwierdzenia kwalifikacji Habilitantki w zakresie prowadzenia badań naukowych, w tym – kierowania projektem badawczym.

Działalność organizacyjna i dydaktyczna dr Eweliny Chawłowskiej

Habilitantka może wykazać się znacznym doświadczeniem w zakresie realizowania zadań dydaktycznych. Poza bezpośrednim zaangażowaniem w pracę ze studentami, doświadczenie to wyraża się w uczestnictwie w pracach gremiów odpowiadających za stymulowanie procesów rozwoju programów kształcenia, takich jak Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia, Komisja Dydaktyczna czy Rada Programowa. Na pozytywną ocenę zasługuje zaangażowanie w procesy umiędzynarodowienia kształcenia, zarówno w postaci wykładów w języku angielskim, jak i uczestnictwa i współorganizacji

międzynarodowych szkół letnich. Niewątpliwym osiągnięciem i istotnym wkładem w rozwój innowacyjnych metod kształcenia jest realizacja modułu „Refugee health in practice for medical students”. Wartość przedmiotowego projektu polega zarówno na upowszechnianiu świadomości wśród studentów różnych kierunków wielowątkowości zdrowia publicznego, jak i dalece praktycznym wymiarze przyjętych technik kształcenia, z dużym prawdopodobieństwem noszących cechy unikatowości w skali krajowej oraz międzynarodowej. Na równie duże uznanie zasługuje szerokie uczestnictwo Habilitantki w aktywnościach edukacyjnych i szkoleniowych realizowanych poza regularną pracą dydaktyczną dla Uniwersytetu Medycznego im Karola Marcinkowskiego, w szczególności aktywność szkoleniowa dla społeczności lokalnej i współpraca z samorządem terytorialnym, którą można traktować również w kategoriach działalności popularyzującej naukę i z zakresu translacji wiedzy naukowej na praktykę życia społecznego, a także szkolenia realizowane na rzecz UNICEF w kontekście napływu uchodźców wojennych z Ukrainy. Fakt zaangażowania dr Eweliny Chawłowskiej w powyższą działalność dowodzi ponadprzeciętnie wysokiego zakresu kompetencji Habilitantki w dziedzinie zdrowia międzynarodowego i problematyki pomocy humanitarnej, która nie pozostaje niezauważona przez największe międzynarodowe organizacje odpowiedzialne za ten obszar.

Habilitantka pełni rolę opiekuna studenckiego koła naukowego, co spotyka się z formalnie wyrażanym uznaniem ze strony studentów. Jakość pracy dydaktycznej potwierdzana jest także licznymi i regularnie otrzymywanymi nagrodami JM Rektora UMP. Habilitantka pełniła rolę promotora łącznie kilkudziesięciu prac licencjackich i magisterskich. Warto podkreślić, że aktywność dydaktyczna i szkoleniowa Habilitantki jest w pełni spójna z realizowaną przez Nią aktywnością naukową.

Na pograniczu działalności edukacyjnej i wdrożeniowej pozostają realizowane przez Habilitantkę projekty takie, jak „Wielkopolska Onkologia”, „E-materiały dla branży: opieki zdrowotnej, pomocy społecznej, ochrony bezpieczeństwa osób i mienia”, „Equal opportunities for health: action for development”. Wagę i doniosłość realizowanych aktywności potwierdza otrzymany z rąk Prezydenta RP Brązowy Krzyż Zasługi za działalność na rzecz ochrony zdrowia.

Wykazywanie się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej

W przedmiotowym zakresie Habilitantka wykazała szereg aktywności realizowanych we współpracy z podmiotami innymi niż uczelnia macierzysta, z czego część przypada na okres przed uzyskaniem stopnia doktora. Aktywności te obejmują średniookresowe pobyty zagraniczne, a także krótkoterminowe pobyty w ramach programu Erasmus. Te drugie nie mogą być traktowane w kategoriach wykonywania aktywności naukowej na rzecz więcej niż jednej uczelni, jednak należy także docenić regularne uczestniczenie Habilitantki w tego typu wymianach, z racji ich pozytywnego

wpływu na umiędzynarodowienie aktywności Habilitantki oraz możliwość nawiązywania kontaktów skutkujących międzyośrodkową współpracą naukową.

Kryterium można uznać za spełnione przede wszystkim w oparciu o uczestnictwo Habilitantki w realizowanych w okresie 2015-2019 wyjazdach badawczo-wdrożeniowych do krajów afrykańskich, w ramach których dr Ewelina Chawłowska miała możliwość nawiązania współpracy z licznymi i globalnie rozpoznawalnymi ośrodkami badawczymi lokowanymi w krajach afrykańskich, europejskich i północnoamerykańskich. Zwraca uwagę umiejętność dyskontowania zyskanego w drodze kolejnych wyjazdów doświadczenia poprzez przygotowywanie kolejnych projektów, należy dodatkowo zachęcić Habilitantkę wraz z zespołem do aktywniejszego wykorzystania pozyskiwanego materiału w celach publikacyjnych.

W pozytywnym świetle aktywność dr Chawłowskiej stawia także współpraca międzyośrodkowa z innymi uczelniami poznańskimi oraz ośrodkami zagranicznymi, których efektem jest wspólny dorobek publikacyjny i przedsięwzięcia dające szansę na dalsze jego rozbudowywanie w najbliższej przyszłości.

Ocena osiągnięcia naukowego, o którym mowa w art. 219. Ust. 2. pkt. 2. Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018, poz. 1668 z późn. zm.)

Osiągnięcia dr Chawłowskiej opisane w powyższych punktach odgrywają istotną rolę w ocenie całościowego potencjału naukowego Habilitantki i Jej zdolności do prowadzenia samodzielnej aktywności naukowej. Podstawową rolą recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego jest jednak ocena przedstawionego osiągnięcia naukowego, w szczególności wagi jego wkładu w rozwój dyscypliny naukowej.

Habilitantka przedstawiła jako osiągnięcie stanowiące podstawę ubiegania się o stopień doktora habilitowanego cykl czterech artykułów pod zbiorczym tytułem „Ocena alfabetyzmu zdrowotnego, wiedzy i zachowań zdrowotnych w wybranych populacjach”. Prace zostały opublikowane w czasopismach posiadających łączną punktację Impact Factor o wartości (na dzień składania wniosku) 16,097 pkt. Wszystkie mają charakter oryginalnych prac badawczych, wszystkie są publikacjami wieloautorskimi. We wszystkich czterech pracach dr Chawłowska jest pierwszym autorem, odpowiedzialnym za opracowanie koncepcji badania i założeń metodologicznych, jak również ogólną wiodącą rolę w realizacji badania. Wkład autorski został potwierdzony stosownymi oświadczeniami współautorów.

Prace przedstawione w cyklu dotyczą problematyki alfabetyzmu zdrowotnego oraz zachowań zdrowotnych wybranych populacji. Ścisłej rzecz biorąc, Habilitantka wraz z zespołami autorskimi zdecydowała się poddać badaniu grupę przyszłych profesjonalistów ochrony zdrowia, grupy studentów

płci żeńskiej, rodziców dzieci w wieku przedszkolnym oraz kobiet w ciąży. Problematyka poruszana w pracach to odpowiednio: ogólny alfabetyzm zdrowotny, zdrowie reprodukcyjne oraz kwestie higieny i zdrowia jamy ustnej.

Podjęta problematyka bez wątpienia należy do grupy zagadnień kluczowych z punktu widzenia współczesnego zdrowia publicznego, z racji dominującego obecnie paradygmatu, mocno osadzonego w aktualnym stanie wiedzy i międzynarodowym piśmiennictwie, zakładającego fundamentalną rolę zachowań zdrowotnych w warunkowaniu stanu zdrowia tak jednostek jak i grup społecznych. Biopozytywność zachowań zdrowotnych z kolei w ścisłym stopniu zależna jest od poziomu alfabetyzmu zdrowotnego. Tym samym oddziaływanie poprzez interwencje publiczne na tę właśnie sferę jest fundamentem działań z zakresu promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej. W tym kontekście generowanie wiedzy naukowej i dowodów pozwalających przygotować skuteczną interwencję nabiera dużej wagi, tak w zakresie priorytetyzacji obszarów i populacji wymagających interwencji, jak i poznania szerokiego kontekstu warunkującego poziom alfabetyzmu oraz kształt zachowań zdrowotnych, a także określających najbardziej efektywne sposoby kształtowania pożądanych zachowań po stronie jednostek. Badania podjęte przez dr Chawłowską wpisują się bardzo jednoznacznie w powyższe potrzeby oraz cele i jako takie zasługują na pozytywną ocenę. W kategoriach wpływu na rozwój dyscypliny naukowej traktować należy także ujęcie przedmiotowej problematyki w kontekście populacji polskiej oraz polskiego kontekstu społeczno-kulturowego. Jakkolwiek problematyka alfabetyzmu zdrowotnego i zachowań zdrowotnych stanowi przedmiot rosnącej popularności wśród polskich badaczy, dziedzina ta wciąż pozostaje raczej w początkowej fazie swojego rozwoju, niż stanowi dojrzały obszar dobrze rozpoznanej wiedzy. Szczególne znaczenie kwestia ta ma w kontekście merytorycznych podstaw planowania interwencji z zakresu polityk zdrowia publicznego. Na koniec tej początkowej refleksji warto podkreślić także, iż badania zrealizowane przez Habilitantkę i ujęte w przedstawionym cyklu publikacji, pomimo wspomnianego osadzenia w polskim kontekście, mają również wyraźnie widoczny wymiar uniwersalny, który doskonale uwidacznia się w ich jednoznacznym korespondowaniu z realizowanymi przez dr Chawłowską projektami i aktywnościami międzynarodowymi, w szczególności na kontynencie afrykańskim. Stanowi to nie tylko dowód dojrzałości merytorycznej Habilitantki, ale także wskazuje wyraźnie na możliwe szerokie zainteresowanie międzynarodowe wynikami prowadzonych przez Nią badań.

W zakresie metodologii Habilitantka zastosowała zarówno narzędzia standaryzowane (inwentarz zachowań zdrowotnych), jak i autorskie (m.in. kwestionariusz oceny alfabetyzmu zdrowotnego). Liczebność badanych grup (odpowiednio: 275 osób, 456 osób, 2338 osób i 400 osób) ocenić należy jako wystarczającą dla zapewnienia reprezentatywności dla badanych populacji, przy założeniu 95% poziomu ufności, 50% szacowanej wielkości frakcji i 5% dopuszczalnego błędu. Jedynie w przypadku pierwszej publikacji wielkość próby szacować należy jako pozostającą poniżej progu

reprezentatywności. Z kolei badanie opisane w trzeciej spośród przedstawionych publikacji zostało zrealizowane na ponadprzeciętnie dużej grupie, co daje możliwość bardzo złożonych analiz zgromadzonego materiału. Trzeba jednak zaznaczyć, iż badane populacje same w sobie, jakkolwiek dobrane prawidłowo dla osiągnięcia założonych celów poznawczych, nie są reprezentatywne dla ogółu populacji Polski ze względu na ich posadowienie geograficzne lub rozkład cech socjoekonomicznych. Wykonane badania, gdy ująć je w takich kategoriach, są mimo wszystko ograniczone w swojej skali. O ile jest to zrozumiałe w kontekście rozległości podjętej problematyki, trzeba zaznaczyć, że możliwości wnioskowania w odniesieniu do ogólnej populacji kraju są tu także ograniczone. Jeśli chodzi o wykorzystane techniki analizy zgromadzonego materiału, wykorzystane zostały standardowe i adekwatne do specyfiki materiału narzędzia i testy statystyczne, ich dobór nie budzi zastrzeżeń.

Uzyskane w przeprowadzonych badaniach rezultaty ujawniają bardzo konkretne deficyty dotyczące charakterystyki zachowań zdrowotnych oraz alfabetyzmu zdrowotnego badanych populacji. Jako takie, wyniki te mogą stanowić podstawę projektowania interwencji z zakresu zdrowia publicznego i winny być rozpowszechniane wśród decydentów politycznych oraz interesariuszy uwikłanych w procesy decyzyjne dotyczące polityki zdrowotnej. Jako szczególnie użyteczne w tym względzie uznać należy wyniki tematycznie sobie bliskich badań stanowiących przedmiot omówienia w trzeciej i czwartej publikacji cyklu, przede wszystkim na charakteryzującą je rozległość populacyjną i potencjalnie największą reprezentatywność względem ogólnej populacji – przy zachowaniu zastrzeżeń wyartykułowanych w poprzednim akapicie. Także skala zidentyfikowanych potrzeb w zakresie poprawy alfabetyzmu zdrowotnego badanych populacji w przypadku problematyki podjętej w tych pracach jest największa.

Ograniczona z tytułu wielkości próby reprezentatywność badania opisanego w pierwszej publikacji w cyklu może być rozpatrywana w kategoriach słabości wzmiankowanego artykułu. Dotyczy to liczebności badanej próby, ale także ograniczonej możliwości odnoszenia uzyskanych wyników do populacji ogólnej z racji cech demograficznych badanej grupy. Praca ta ma jednak inny potencjalnie bardzo istotny walor, którym jest autorska metodologia mierzenia poziomu alfabetyzmu zdrowotnego. Z racji braku rozwiązań, które byłyby uznawane za jednolity standard dla tego typu badań, przygotowanie i rozwinięcie narzędzia dla dokonywania podobnego rodzaju pomiaru bez cienia wątpliwości należałoby uznać za bardzo znaczny i istotny wkład w rozwój nauk o zdrowiu. W tym kontekście pewien niedosyt pozostawia fakt, iż wątek ten w dorobku piśmienniczym Habilitantki nie został dotychczas rozwinięty w szerszej skali, a użyte narzędzie autorskie (podobnie jak i pozostałe użyte w innych pracach cyklu) wydaje się pozostawać w stadium wczesnorozwojowym. Cykl zaprezentowany przez Habilitantkę z całą pewnością tym bardziej zyskałby na wartości, gdyby w jego składzie znalazła się praca o charakterze metodologicznym, prezentująca proces walidacji i standaryzacji narzędzia służącego pomiarowi alfabetyzmu zdrowotnego, a być może także

zaktualizowane i dostosowane do współczesnych okoliczności społecznych i cywilizacyjnych narzędzie badania zachowań zdrowotnych. Dr Chawłowska najwyraźniej posiada pełną świadomość słabości związanej z brakiem takiej publikacji, jak również potencjału tkwiącego w badaniach służących stworzeniu omawianych narzędzi. Właśnie w taki sposób interpretuję słowa padające na stronach 22-23 autoreferatu, cyt.: *„Dlatego w przyszłości planuję podjąć badania z użyciem standaryzowanych narzędzi do badania alfabetyzmu, wiedzy oraz zachowań zdrowotnych dostosowanych do specyfiki współczesnej polskiej populacji. Najbardziej zaawansowane obecnie prace w tym zakresie dotyczą opracowania skali zachowań zdrowotnych. Publikacja badania opisującego proces opracowania takiego kwestionariusza, jego analizy czynnikowej i zwalidowania w grupie polskich kobiet z chorobami układu krążenia jest obecnie w recenzji. Planuję również opracowanie wersji tego narzędzia dla innych populacji.”* Deklaracje te odbieram jako wyraz dojrzałości naukowej Habilitantki. Świadectwem takiej dojrzałości jest nie tylko umiejętność realizowania innowacyjnych przedsięwzięć badawczych, ale także umiejętność dostrzeżenia luk w katalogu własnych osiągnięć i zdolność do realistycznego zaplanowania i konsekwentnego wdrożenia działań służących umacnianiu własnego potencjału oraz wykorzystywania go dla dobra nauki oraz własnego rozwoju. Dr Chawłowska oraz zaprezentowane przez nią osiągnięcie naukowe wydaje się spełniać każdy z tych warunków.

Wedle wiedzy recenzenta, artykuł wzmiankowany przez Habilitantkę w cytowanym fragmencie autoreferatu przeszedł z sukcesem proces recenzyjny i ukazał się drukiem. Ze swojej strony mogę jedynie gorąco zachęcić do kontynuowania podjętych starań oraz życzyć powodzenia w dalszych staraniach publikacyjnych związanych z rozwijaniem opracowanego narzędzia.

Podsumowanie

Podsumowując, dr Ewelina Chawłowska może pochwalić się bardzo solidnym dorobkiem naukowym, świadczącym o dojrzałości i samodzielności badawczej. Legitymuje się również dużym doświadczeniem w zakresie pracy organizacyjnej i dydaktycznej, a także współpracy międzynarodowej oraz z innymi podmiotami naukowymi i społecznymi, gdzie zyskała możliwość praktycznego wykorzystania posiadanej wiedzy i kompetencji. Na szczególne uznanie zasługuje spójność podejmowanych badań naukowych z aktywnością wdrożeniową prowadzoną przez Habilitantkę, intensywne zaangażowanie w aktywność międzynarodową i rozległa sieć jednostek, z którymi dr Chawłowska prowadzi współpracę. Z pełną odpowiedzialnością można stwierdzić, iż dotychczasowa aktywność czyni dr Chawłowską jednym z czołowych polskich ekspertów w dziedzinie zdrowia międzynarodowego, w szczególności w obszarach dotyczących pomocy humanitarnej oraz promowania zdrowia. Dorobek naukowy dr Chawłowskiej jest spójny wewnętrznie i satysfakcjonujący pod względem poziomu merytorycznego. Zaprezentowane osiągnięcie habilitacyjne posiada istotne

walory poznawcze i daje bardzo dobre podstawy do dalszego rozwijania działalności naukowej, w tym zaoferowania społeczności naukowej frapujących przyczynków stymulujących dyskurs naukowy w aspektach metodologicznych. Habilitantka w sposób konsekwentny podąża wytyczoną ścieżką rozwoju naukowego i zdradza wszelkie symptomy dojrzałego i samodzielnego badacza. Mając na uwadze powyższe argumenty stwierdzam, iż przedstawione przez dr Ewelinę Chawłowską osiągnięcie naukowe spełnia warunki określone w art. 219 ustawy z dnia z dnia 20 lipca 2018 r. prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. 2018 poz. 1668 z późn. zm). W związku z powyższym uprzejmie wnoszę do Wysokiej Kapituły Kolegium Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkiewicza w Poznaniu o dopuszczenie dr Eweliny Chawłowskiej do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

KIEROWNIK
Katedry Polityki Zdrowia Publicznego
Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach
dr hab. n. o. zdrowiu Piotr Romaniuk